

‘... หยดคำเดียวเท่านั้นแหละ ตั้งแต่นั้นจนพระอรหันต์ทีเดียว
ถ้าหยดไม่ได้ ก็ไม่ถูกทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์
ถ้าหยดได้ ก็ถูกทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์
หยดนั้นแหละ เป็นหนทางหมดจดวิเศษละ ...’
‘... ต้องเอาใจหยด ถ้าใจไม่หยดเข้าทางมรรคไม่ได้
เมื่อไปทางมรรคไม่ได้ ผลก็ไม่ได้เหมือนกัน ...’

รวมพระธรรมเทศนา พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

กัณฑ์ที่ ๑๕
 ตีลังกขณาทิคาถา
 ๑๑ กุณฑลนันท พุทธศักราช ๒๕๔๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สหมาสสมพุทฺธสฺส (๓ ทน)

สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ

อถ นิพฺพินฺหติ ทุกฺเข

สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ

อถ นิพฺพินฺหติ ทุกฺเข

สพฺเพ ฐมา อนตฺตาติ

อถ นิพฺพินฺหติ ทุกฺเข

อปฺปกา เต มนุสฺเสสฺสุ

อถายํ อิตฺรา ปชา

เย จ ไซ สหฺมทกฺขาเต

เต ชนา ปารเมสฺสนติ

กณฺห์ ฐมํ วิปฺปทาย

โองกา อนิกฺมาคฺคหฺม

ตตฺตาริรติมิจฺเจยฺย

ปริโยทเปยฺย อตฺตานํ

เยสํ สหฺโพธิยํเคสฺสุ

อาทานปฏินิสฺสัคเค

จีณาสฺวา ชุตินฺโต

ยทา ปณฺณาย ปสฺสติ

เอส มคฺโค วิสฺสุทฺธิยา

ยทา ปณฺณาย ปสฺสติ

เอส มคฺโค วิสฺสุทฺธิยา

ยทา ปณฺณาย ปสฺสติ

เอส มคฺโค วิสฺสุทฺธิยา *

เย ชนา ปารคามีโน

ตีรเมวานุชาวติ

ฐมฺเม ฐมฺมานุวตฺติโน

มจฺจุเชยฺยํ สุตฺตตฺร

สฺสูกํ ภาเวถ ปณฺทิตो

วิเวเก ยตฺถ ทูรํ

ทิตฺวา กาเม อภิณฺจโน

จิตฺตเกฺลเสหิ ปณฺทิตो

สหฺมา จิตฺตํ สฺสาวิตํ

อนฺุปาทาย เย รตา

เต โลเก ปรีนิพฺพุตาติฯ **

* อภ.ก.(บาลี) ๓๗/๑๖๕๘/๕๖๒-๕๖๓

** ชุ.ธ.(บาลี) ๒๕/๑๖/๒๖

วันนี้เป็นวันอัฐมิมิตติ ขึ้น ๘ ค่ำ แห่งปักษ์ในมาฆมาสนี้ ที่เราท่านทั้งหลายทั้งหญิงและชาย ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิตทุกถ้วนหน้า เมื่อถึงวันธรรมสวนะ ได้พากันมาสดับตรับฟังพระธรรมเทศนา เพราะว่าเราช่วยกันรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา ให้เป็นตัวอย่างอันดีแก่กุลบุตรกุลธิดาในยุคนี้และภายหน้า เป็นตัวอย่างอันดีแก่ภิกษุสามเณรในยุคนี้และต่อไปในภายหน้า ได้ชื่อว่าทำตัวของอาตมา ให้เป็นเนติแบบแผนตำรับตำราของพุทธศาสนิกชนสืบต่อไป การกระทำของตนให้เป็นแม่พิมพ์ หรือให้เป็นกระสวน หรือให้เป็นตัวอย่างเช่นนี้ ได้ชื่อว่าไม่เสียทีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ที่จะชี้แจงแสดงธรรมเทศนาในวันนี้ แก่ด้วยหนทางอันหมดจดวิเศษ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเป็นผู้รู้เห็นเหตุอันลึกซึ้งยิ่งนักหนา จึงได้ทรงแสดงหนทางอันหมดจดวิเศษ ให้เป็นตำรับตำราไว้

หนทางอันหมดจดวิเศษนั้น ท่านยกพระไตรลักษณ์ขึ้นไว้เป็นตำรับตำราว่า สัพเพ สงขารา อนิจจา สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง ยทา ปญฺญา ยปสฺสติ เห็นตามปัญญาไม่เที่ยง อถ นิพฺพินฺนํ ทุกฺโข เมื่อนั้นก็จะเบื่อหน่ายในทุกข์ เอสมคฺโค วิสฺสุตฺติยา นี่หนทางหมดจดวิเศษข้อ ๑

สัพเพ สงขารา ทุกฺขาติ สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์ ยทา ปญฺญา ยปสฺสติ เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่าสังขารทั้งหลายเป็นทุกข์ เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี่เป็นหนทางหมดจดวิเศษข้อที่ ๒

สัพเพ ธมฺมา อนตฺตาติ ธรรมทั้งหลายทั้งปวงไม่ใช่ตน ยทา ปญฺญา ยปสฺสติ เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่าธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัว เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี่เป็นหนทางหมดจดวิเศษข้อที่ ๓

หนทางหมดจดวิเศษนั้นคืออะไร เมื่อฟังเพียงแค่นี้ก็ไม่เข้าใจ หนทางหมดจดวิเศษนั้น หนทางตั้งต้นที่จะไปสู่มรรคผลนิพพาน ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งถึงพระอรหัต พระอรหัตเป็นหนทางหมดจดวิเศษ หนทางหมดจดวิเศษนั้นอะไร ก็ทำให้ให้หยุดคำเดียวเท่านั้นแหละ ให้หยุดที่ตรงไหน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ไสบริสุทฺธิ เท้าฟองไข่แดงของไก่ ไปหยุดอยู่ตรงนั้นแหละ ไปหยุดก็เข้ากลางของหยุดเขียว กลางของกลางๆๆๆ ที่ใจหยุดนั้น อย่าไปที่อื่นต่อไปเขียว กลางของกลางๆๆๆ ที่ใจหยุดนั้น หยุดคำเดียวเท่านั้นแหละ ตั้งแต่ต้นจนพระอรหัตทีเดียว ถ้าหยุดไม่ได้ก็ไม่ถูกทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ถ้าหยุดได้ก็ถูกทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ หยุดนั้นแหละเป็นหนทางหมดจดวิเศษละ ที่พระองค์ทรงรับสั่งทางมรรคผลนิพพานว่า ขนฺติ ปรมํ ตโป ตีติกฺขา นิพฺพานํ ปรมํ วทนฺติ พุทฺธา

ขหนูตี นั้นความอดทน **ตีติฏา** กล่าวคือ ความอดใจ อดจนกระทั่งหยุด พอใจหยุดเรียกว่าอดละ ต่ออดมันก็หยุดที่เดียว ใจหยุด หยุดนั้นแหละเป็นสำคัญละ ยืนยันด้วยตำรับตำราว่า **นตฺถิ สนฺติปรี สุขิ** สุขอื่นนอกจากหยุดจากหนึ่งไม่มี ยังรับรองอย่างนี้อีก สุขอื่นนอกจากหยุดจากหนึ่งไม่มี ต้องทำใจให้หยุดนั้นแหละ เป็นหนทางบริสุทธิ์หมดจดพิเศษทีเดียว

เมื่อรู้จักหลักอันนี้แล้ว ต่อจากนี้จึงฟังวาระพระบาลีสืบต่อไปว่า **อปฺปกา เต มนุสฺเสสุ** **เย ชนา ปารคามิโน** **อถายิ อิตรา ปชา ตีรเมวานุทฺทวติ** บรรดา มนุษย์ทั้งหลาย ชนเหล่าใดมีปรกติไปสู่ฝั่งคือนิพพาน ชนทั้งหลายเหล่านั้นน้อยนัก ส่วนชนนอกนี้เลาะอยู่ชายฝั่งนั้นเทียว คือ โลกโอกอ่าววัฏสงสาร ฝั่งนั้นคือวัฏฏะนี้เอง กรรมวัฏ วิปากวัฏ กิเลสวัฏ วัฏฏะ นี้เป็นฝั่งข้างนี้ ที่ไปสู่ฝั่งคือนิพพานนะ คือฝั่งข้างโน้น โบราณท่านแปลว่าไปสู่ฝั่งข้างโน้น คือ พระนิพพาน ไปสู่ฝั่งข้างนี้คือวัฏสงสาร วงหลักไว้ ๒ ประการดังนี้

เย จ โข สมฺมทกฺขาเต ธมฺเม ธมฺมานุทฺติโน ก็ชนเหล่าใดแล ประพฤติธรรมในธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้ว **เต ชนา ปารเมสฺสฺสนฺติ** ชนทั้งหลายเหล่านั้น ย่อมถึงซึ่งฝั่งคือนิพพานได้ **มจฺจุธเยยฺยํ สุตฺตตฺตรํ** เป็นที่ตั้งอันล่วงเสียซึ่งวัฏฏะเป็นที่ตั้งแห่งมัจจุอันบุคคลข้ามได้ยากยิ่งนัก **กณฺ्हํ ธมฺมํ วิปฺปทาย สุกกํ ภาเวถ ปณฺทิตो** บัณฑิตละธรรมอันดำเสียแล้ว ยังธรรมขาวให้เจริญขึ้น **โอภา อโนกมาคฺคัม** **วิเวเก ยตฺถ ทูรํ** อาศัยนิพพานไม่มีอาลัยจากอาลัย ยินดีในนิพพานอันสงัด **ตตฺตฺราภิรติมิจฺเจยฺย** **หิตฺวา กาเม อภิกฺขจโน** พึงละกามทั้งหลายเสีย ไม่มีกังวลแล้ว พึงปรารถนายินดีในนิพพานนั้น **ปรีโยทเปยฺย** **อตฺตนาํ จิตฺตเกฺลเสหิ** **ปณฺทิตो** บัณฑิตควรชำระตนให้ผ่องแผ้วจากเครื่องเศร้าหมองแห่งจิตทั้งหลาย **เยสํ สมฺโพธิยํเคสฺส สมฺมา จิตฺตํ สุกาวิตํ** จิตอันบัณฑิตทั้งหลายเหล่าใดอบรมดีแล้วในองค์เป็นเหตุแห่งตรัสรู้ **อาทานปฏินิสฺสคฺเค** **อหฺนฺปาทาย** **เย รตา** บัณฑิตทั้งหลายเหล่าใดไม่ถือมั่น ยินดีแล้วในอันสละความยึดถือ **ชีณาสวา ชฺชุดิมฺหฺโต** **เต โลเก ปรีนิพฺพุตา** บัณฑิตทั้งหลายเหล่านั้นย่อมเป็นผู้ไม่มีอาสวะ มีความโพล่ง ดับสนิทในโลกด้วยประการดังนี้ นี่เนื้อความของพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษา

ต่อแต่นี้จะอธิบายขยายความเป็นลำดับไป เป็นทางปริยัติ หาใช้ทางปฏิบัติ ไม่ เป็นทางปริยัติก่อน ทางปริยัติชี้ชัดอยู่ว่า คนทั้งหลายเหล่าใด คนทั้งหลายเห็นตามปัญญา เมื่อบุคคลเห็นตามปัญญา เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่า สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี่เป็นหนทางหมดจดวิเศษ เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่า สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี่เป็นหนทางหมดจดวิเศษ เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่า ธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัว เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี่เป็นหนทางหมดจดวิเศษ

บรรดาหมู่มนุษย์ทั้งสิ้น ชนพวกใด ชนที่เป็นมนุษย์พวกใดที่จะไปถึงซึ่งฝั่งข้างโน้น คือพระนิพพานนั้น น้อยตัวนัก ส่วนชนนอกนี้ ส่วนชนคือมนุษย์นอกนี้ แล่นไปสู่ฝั่งนั้นแล ไปในกามวัฏฏ วิปากวัฏฏ กิเลสวัฏฏ ก็ชนเหล่าใดแลเป็นผู้ประพฤติดังตามธรรม ในธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้ว เป็นธรรมที่ลึกล้ำคัมภีรภาพนัก ไม่ใช่เป็นของเล็กน้อย ชนทั้งหลายเหล่านั้นย่อมถึงพระนิพพานได้ พระนิพพานไม่ใช่เป็นของพอดิพอร้าย ไม่ใช่เป็นของง่าย เพราะฉะนั้นทางไปนิพพานก็เป็นของไม่ใช่ง่าย เป็นของยากนัก ธรรมอันนี้ที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงชี้ว่า ทางอันหมดจดวิเศษ เมื่อเห็นความไม่เที่ยงของสังขารทั้งหลาย เห็นความเป็นทุกข์ของสังขารทั้งหลาย เห็นความไม่ใช่ตัวของธรรมทั้งหลาย นี่เป็นข้อสำคัญควรที่จะเข้าใจให้มั่นหมายทีเดียว

สังขารทั้งหลายคือธาตุธรรมผลัตถันเป็นสังขารทั้งหลาย เหมือนแผ่นดินเป็นที่ตั้งของดินชาติ พฤษชาติ รุกขชาติ วल्लीชาติ ถ้าไม่มีแผ่นดินแล้ว ดินชาติ พฤษชาติ รุกขชาติ วल्लीชาติ ตั้งขึ้นไม่ได้ ไม่มีที่ผุดเกิด นี่เพราะอาศัยแผ่นดินนี้ฉนั้นใด สังขารทั้งหลายก็ต้องอาศัยธาตุอาศัยธรรม ถ้าว่าไม่มีธาตุมีธรรมแล้ว สังขารทั้งหลายก็ตั้งขึ้นไม่ได้ ไม่มีที่ตั้ง ดินชาติ ต้นหญ้า รุกขชาติ ต้นไม้ พฤษชาติ ก็ต้นไม้ที่แน่นอนหาถาวร และวल्लीชาติ เครื่องวัลย์ต่างๆ เครื่องเถาต่างๆ ไม่มีแผ่นดินแล้วจะตั้งอยู่อย่างไร ก็ย่อมอันตรธานหายไปหมด ไม่ปรากฏแม้แต่น้อย หายไปหมด เพราะไม่มีแผ่นดินเป็นที่ตั้ง เมื่อมีแผ่นดินเป็นที่ตั้งขึ้น ดินชาติ พฤษชาติ รุกขชาติ วल्लीชาติ ก็ย่อมปรากฏขึ้นฉนั้นใดก็ดี ธาตุธรรมที่มีขึ้นแล้วปรากฏขึ้นแล้ว ก็ย่อมมีการปรากฏขึ้นเป็นขึ้นของสังขาร ถ้าว่าธาตุธรรมไม่มีแล้ว สังขารก็ไม่มีเหมือนกัน นี่เพราะอาศัยธาตุอาศัยธรรม สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นของดับได้เคลื่อนไปได้ ส่วนธาตุธรรมนั้นไม่แปรไปตามใคร

ธาตุธรรมนั้นแยกออกเป็นสราคธาตุสราคธรรม เป็นวิราคธาตุวิราคธรรม ธาตุธรรมที่ยังเกลือกกลั้วอยู่ด้วยราคะ โทสะ โมหะ เป็นสราคธาตุสราคธรรม ธาตุธรรมที่ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว นั้นเป็นวิราคธาตุวิราคธรรม นี้อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่ง ธาตุธรรมที่ยังเกลือกกลั้วอยู่ด้วยราคะ โทสะ โมหะ เป็นสังขตธาตุสังขตธรรม ธาตุธรรมที่กะเทาะจากราคะ โทสะ โมหะ ไปได้บ้างแล้ว ยังไม่สิ้นเชื้อ เป็นอสังขตธาตุอสังขตธรรม ธาตุธรรมที่กะเทาะจากราคะ โทสะ โมหะ สิ้นเชื้อแล้ว นั้นเป็นวิราคธาตุวิราคธรรม นี่เราจะเอาธาตุธรรมที่ไหน เราจะเห็นอย่างไรรู้อย่างไรกัน ธาตุธรรมทั้งหมดปรากฏที่เราอาศัยอยู่นี้ เป็นสราคธาตุสราคธรรม ไม่ใช่เป็นวิราคธาตุวิราคธรรม อาศัยสราคธาตุสราคธรรมอยู่ เมื่ออาศัยสราคธาตุสราคธรรมอยู่เช่นนี้ เราจะต้องเข้าไปถึงวิราคธาตุวิราคธรรมให้ได้ ถ้าเข้าไปถึงวิราคธาตุวิราคธรรมไม่ได้ ก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ไม่มีจบมีสิ้น เหตุนี้ต้องตั้งใจให้แน่วแน่ ต้องทำใจให้หยุด ตั้งใจให้หยุด มุ่งที่จะไปพระนิพพานทีเดียว

เพราะน้อยตัวนักที่ตั้งใจจะไปสู่ฝั่งพระนิพพาน มากตัวนักที่มุ่งจะไปสู่โลก ในสราคธาตุในสราคธรรม ในสังขารทั้งหลาย มุ่งไปในสังขารทั้งหลายนะมากตัวนัก ที่จะปราศจากสังขารทั้งหลายนะน้อยตัวนัก เหตุนี้เราต้องคอยระแวดระวังทีเดียวในเรื่องนี้ เมื่อเป็นผู้จะไปสู่ในทางวิราคธาตุวิราคธรรม ต้องประกอบตามธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้ว ประพฤติตามธรรมในธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวแล้ว ธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้วนะ ธรรมอะไร ธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้วนั้นนะไม่ใช่อื่น ทางมรรคทางผลนี้เอง ทางมรรคผลไม่ใช่ทางอื่น ทางมรรคผลนะอะไร อะไรเป็นทางมรรค อะไรเป็นทางผล นี้จะกล่าวถึงทางมรรคผล ก็การทำใจให้หยุดนั้นแหละเป็นตัวมรรคทีเดียว พอใจหยุดก็เป็นตัวมรรค ก็จะมีผลต่อไป เมื่อใจหยุดเป็นตัวมรรคแน่นอนแล้ว มรรคผลเกิดเป็นลำดับไป พอใจหยุดก็ได้ชื่อว่าเริ่มต้นโลกียมรรค เข้าถึงมรรคแล้ว มรรคผลนี้แหละเป็นธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้ว ต้องเอาใจหยุด ถ้าใจไม่หยุดเข้าทางมรรคไม่ได้ เมื่อไปทางมรรคไม่ได้ ผลก็ไม่ได้เหมือนกัน

เมื่อวานนี้บวชสามเณรองค์หนึ่ง พอใจหยุดถูกส่วนเข้าเท่านั้น ไปตลอดเทียวทางมรรคผล ทำใจให้หยุด เอาผมมาปอยหนึ่งที่โคนแต่เมื่อบวชนั้น เขาก็จำได้ ให้น้อมเข้าไปในช่องจมูกข้างขวา ไปตั้งอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ไสบริสุทธ์ท่าฟองไข่แดงของไข่ กลางตัวเจ้านาคที่บวชเป็นเณรนั้น เห็นผมจำได้ว่าโคนะไปทาง

ตะวันออก ปลายไปทางตะวันตก ผมมันมีศูนย์กลางอยู่กลางหน้อย ถามว่ามันลัมไปทางซ้ายหรือลัมไปทางขวา ตรงกลางที่โค้งอยู่หน้อยนะ เจ้านาคบอกว่าไม่ลัม โคนตั้งโค้งขึ้นมาด้วย โค้งก็เอาใจหยุดอยู่ตรงกลางโค้งนั้นแหละ หยุดอยู่ประเดี้ยวเดียวเท่านั้น หยุดนิ่งเถอะประเดี้ยวเถอะ ผมนั้นแปรไป แปรสีไป พอถูกส่วนเข้าก็เป็นดวงใส ประเดี้ยวเดียวเท่านั้นแหละ เณรเห็นแล้วเป็นดวงใส ผมนั้นก็แปรไปๆ แปรสีไปเป็นดวงใส ดวงนั้นโตเล็กเท่าไหน เจ้านาคบอกเท่าหัวแม่มือได้ เอ้ารักษาไว้ดวงนั้นนะ ใจหยุดนิ่งอยู่กลางดวงนั้นแหละ ก็หยุดนิ่งอยู่กลางดวงนั้น พอนิ่งแล้ว ก็เข้ากลางของกลางๆๆ นิ่งหนักเข้า นิ่งกว่ากลางของกลางหนักเข้า ประเดี้ยวเดียวแหละ ดวงนั้นขยายโตออกไปๆๆ เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ประเดี้ยวเดียวเท่านั้นเจ้านาคขยายได้แล้ว ดวงนั้นขยายออกไปเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์แล้ว ถูกส่วนเข้า ใจหยุดนิ่งกลางของกลางๆๆ นิ่งหนักเข้าหนักเข้าเป็นดวงใสเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ นั้นแหละดวงนี้แหละเขาเรียกว่า เอกายนมรรค หรือเรียกว่า ดวงปฐมมรรค หรือเรียกว่า ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

นี่แหละทางหมดจดวิเศษละทางนี้ ไม่มีทางอื่นมาดัดง้างได้ละ พอถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานแล้วนั้นแหละ กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานนั้น หยุดเข้าเถอะ พอใจหยุดอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ก็กลางของกลางที่ใจหยุดนั้นแหละ กลางของกลางๆๆ หนักเข้าๆๆ ก็เข้าถึงดวงศีล เมื่อเข้าถึงดวงศีลแล้ว ใจหยุดอยู่กลางของดวงศีลนั้นแหละ ก็เท่ากับดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ กลางของกลางดวงศีลหนักเข้า กลางของกลางหนักเข้าๆๆ ก็เข้าถึงดวงสมาธิอยู่กลางดวงศีลนั้นแหละ เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์เหมือนกัน เจ้านาคทำได้ประเดี้ยวเดียวเข้าถึงดวงสมาธิแล้ว กลางดวงสมาธินั้นแหละ หยุดเข้าเถอะ กลางของกลางๆๆ ดวงสมาธินั้น พอหยุดถูกส่วนเข้า เห็นดวงปัญญาอยู่กลางดวงสมาธินั้น หยุดอยู่กลางดวงปัญญานั้นแหละ พอใจหยุดกลางดวงปัญญาก็กลางของกลางๆๆๆ หนักเข้า พอถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงวิมุตติอยู่กลางดวงปัญญานั้น หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตตินั้น พอหยุดก็กลางของใจที่หยุดนั้นแหละ กลางของกลางๆๆ จนกระทั่งหยุดหนักเข้า หนักเข้า ถูกส่วนเข้า เห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะอยู่กลางดวงวิมุตตินั้นแหละ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั้นแหละ หยุดหนักเข้า กลางของกลางๆๆๆ พอหยุดก็เข้ากลางของหยุดนั้นแหละ กลางของกลางๆๆ พอถูกส่วนเข้า เห็นกายมนุษย์ละเอียดที่นอนฝันออกไป ถามเจ้านาคว่า อย่างไรกายนี้เคยเห็นไหมละ เมื่อเวลานอนฝัน เจ้านาค

บอกว่าเห็นเมื่อนอนฝัน เห็นมันถูกที่เดียว นี่ไม่ใช่เป็นของยาก ชั่ววชนาคประเดี้ยว เดียวเท่านั้นแหละไปตลอดแล้ว พอเห็นกายละเอียดก็เอาละ ถูกส่วนละ จำได้นะ

ต่อไปอีก ให้กายละเอียดนะ นั่งเหมือนกายมนุษย์นี่ เขาก็ทำถูกแบบเดียวกัน แล้วเอาใจของกายมนุษย์ละเอียดนั้นแหละ นั่งอยู่ศูนย์กลางของดวงธรรมที่ทำให้เป็น กายมนุษย์ละเอียด แบบเดียวกัน พอถึงถูกส่วนเข้าละก็ กลางของกลางๆๆ ที่นั่นนั้นแหละ เดี้ยวเดี้ยว เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอหยุดก็เข้ากลางของหยุดนั้นแหละ กลางของกลางๆๆ หนักเข้าก็เห็น ดวงศีลอยู่ในดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ในกลางดวงศีลนั้นแหละ พอใจหยุดก็หยุดอยู่กลางของใจที่หยุด กลางของกลางๆๆ หนักเข้าเห็นดวงสมาธิอยู่ในกลางดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงสมาธินั้นแหละ พอหยุดถูกส่วนแล้วก็เข้ากลางของ กลางๆๆ ที่หยุดนั้น เห็นดวงปัญญาอยู่ในดวงสมาธิ ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ในกลางดวง ปัญญานั้นแหละ พอหยุดถูกส่วนเข้าแล้ว กลางของกลางๆๆ พอถูกส่วนเข้า เข้าถึง ดวงวิมุตติ ดวงเท่ากัน หยุดอยู่กลางดวงวิมุตตินั้นแหละ พอหยุดอยู่กลางดวงวิมุตติ แล้วก็กลางของกลางๆๆ ที่หยุดนั้นแหละ ไม่ได้ไปไหน พอถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวง วิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั้นแหละ กลางของ กลางๆๆ พอถูกส่วนเข้า เห็นกายทิพย์ พอเห็นกายทิพย์เข้า เข้าเป็นกายที่ ๒ ละ อยากจะรู้มรรคผลใหม่ละ

นั่นแหละที่ดำเนินการมานั้นแหละเป็นมรรคทั้งนั้น ที่มาโผล่เห็นกายมนุษย์ ละเอียดนั้นเป็นผลแล้ว ตั้งแต่ดำเนินมาหยุดอยู่ที่กายมนุษย์ละเอียดนั้นแหละ เข้า ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัส สนะ เข้าถึงวิมุตติญาณทัสสนะ เห็นกายทิพย์เข้า นั่นกายทิพย์นั้นเป็นผลแล้ว แต่ ว่าเป็นโลกียผล โลกียมรรค ไม่ใช่โลกุตระผล ไม่ใช่โลกุตระมรรค ให้รู้จักหลักอันนี้ นี่ โลกีย์ นี่ทางหมดจดวิเศษ ไม่ใช่ทางอื่น นี่เป็นทางหมดจดวิเศษทีเดียว

ให้กายทิพย์หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ หยุดหนึ่งพอถูก ส่วนเท่านั้น ให้เอาใจกายทิพย์หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ หยุด หนึ่งพอถูกส่วนเข้าก็หยุดอยู่กลางของหยุด กลางของกลางๆๆ พอถูกส่วนเข้าก็เห็น ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานของกายทิพย์ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติ ปัฏฐาน พอถูกส่วนเข้าก็กลางของกลางที่ใจหยุดอีกนั้นแหละ กลางของกลางๆๆๆ ช้ายขวาหน้าหลังล่างบนนอกในไม่ไป กลางของกลางๆๆ พอถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวง

ศีล หยุดอยู่กลางดวงศีลนั้นอีก พอใจหยุดเข้าก็เข้ากลางของใจที่หยุดอีกนั้นแหละ แบบเดียวกัน กลางของกลางๆๆ พอถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงสมาธิอยู่กลางดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงสมาธินั้นแหละ กลางของกลางๆๆ ถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงปัญญาอยู่ในกลางดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงปัญญานั้นแหละ กลางของกลางที่ใจหยุดนั้น พอถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตตินั้นแหละ พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลางๆๆ พอถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ในกลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั้นแหละ กลางของกลางๆๆ หนักเข้า พอถูกส่วนเข้า เห็นกายทิพย์ละเอียด ทำไปดังนี้อีก นี่เป็นมรรคเป็นผลไปอย่างนี้ แล้วก็เดินไปตามมรรคอีก

ให้หนึ่งแบบเดียวกับกายทิพย์หายบอีก หนึ่งก็เอาใจกายทิพย์ละเอียดหยุดหนึ่ง อยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียดอีก นั้นเข้ามรรค หยุดหนึ่งแล้วก็ กลางของกลางๆๆ ที่ใจหนึ่งทีเดียว พอถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดหนึ่งอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน นี่มรรคทั้งนั้น หยุดหนึ่งอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลางๆๆ หนักเข้าก็ เข้าถึงดวงศีล หยุดหนึ่งอยู่กลางดวงศีลอีก กลางของกลางๆๆ เข้าถึงดวงสมาธิ หยุดหนึ่ง อยู่กลางดวงสมาธิอีก กลางของกลางๆๆ หนักเข้าที่ใจหยุดหนึ่ง เข้าถึงดวงปัญญาอยู่ กลางดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงปัญญาอีก กลางของกลางๆๆ กลางดวงปัญญานั้นก็ เข้าถึงดวงวิมุตติอยู่ในกลางดวงปัญญา หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติอีก กลางของ กลางๆๆ ที่ใจหยุดนั้น เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะอยู่ในกลางดวงวิมุตติ หยุดหนึ่งอยู่ ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะอีก กลางของกลางๆๆ ที่ให้หยุดนั้น ถูกส่วนเข้าก็ เห็นกายรูปพรหม พอถึงกายรูปพรหมนี้ก็เป็นตัวผลแล้ว นี่มรรคมาแล้ว มาถึงผลแล้ว นี่ ๕ ผลแล้ว

พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลางๆๆ ถูกส่วนเข้า เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดหนึ่งอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอใจ หยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุดนั้น กลางของกลางๆๆ ถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงศีลอยู่ กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดหนึ่งอยู่กลางดวงศีล พอใจหยุดก็กลางของใจ ที่หยุด กลางของกลางๆๆ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงสมาธิอยู่กลางดวงศีล หยุดอยู่ กลางดวงสมาธิอีก พอหยุดถูกส่วนเข้าก็กลางของกลางที่หยุดนั้น เข้าถึงดวงปัญญา อยู่กลางดวงสมาธิ หยุดหนึ่งอยู่กลางดวงปัญญาอีก พอหยุดก็กลางของกลางที่ใจหยุด

ใจกายรูปพรหมละเอียดหุดยุตอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด แบบเดียวกัน ไม่ได้มีเคลื่อนกันละ พอใจหุดยุตก็เข้ากลางของหุดยุต กลางของกลางๆๆ พอกกลางของกลางหนักเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน อยู่ในกายรูปพรหมละเอียด ใจกายรูปพรหมละเอียดหุดยุตอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติ

ปัญฐาน หยุดนึ่งกลางของกลางๆๆ หนักเข้าก็ถึงดวงศีล หยุดนึ่งอยู่กลางดวงศีล พอหยุดนึ่งอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงสมาธิอยู่กลางดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงกายกรรม รูปเหมือนพระปฎิมากรเกตุดอกบัวตูม ไสบริสุทธ์เหมือนกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า หน้าตักโตเล็กตามส่วน อย่างโตที่สุดไม่ถึง ๕ วา หยอน ๕ วา อย่างเล็กที่สุดก็ตามส่วนลงมา นั่นเรียกว่ากายกรรม เข้าถึงพุทธรัตนะแล้ว พุทธรัตนะนั่นแหละเป็นตัวผล ไม่ใช่ตัวมรรค เป็นตัวผลที่เดียวมรรคเดินมาตามลำดับนั้น

ใจของกายกรรมหยุดนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย พอหยุดนึ่งถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัญฐาน หยุดอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัญฐาน ถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้า ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้า เข้าถึงกายกรรม ละเอียด หน้าตัก ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูม ไสยิ่งกว่ากระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า ไสหนักขึ้นไป

ใจของกายกรรมละเอียดหยุดนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายกรรมละเอียด นี่เข้าถึงผลอีกแล้ว ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายกรรมละเอียดก็วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัว ใจของกายกรรมละเอียดก็หยุดนึ่งอยู่ศูนย์กลางกายกรรม หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายกรรมละเอียดนั้น พอหยุดถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัญฐาน ดวงเท่ากัน วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัว หยุดอยู่กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัญฐานนั้น ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้า ถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้า ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงกายกรรมพระโสดา หน้าตัก ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูม ไสหนักขึ้น ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายกรรมพระโสดาก็วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัว

ใจของพระโสดาหยุดนิ่งอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระโสดา ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงศีล ดวงเท่ากัน หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เห็นกายกรรมพระโสดาละเอียด หน้าตัก ๑๐ วา สูง ๑๐ วา เกตุดอกบัวตูม ไสหนักขึ้นไป

ใจของพระโสดาละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดาละเอียด ถูกส่วนเข้า เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๑๐ วา กลมรอบตัว ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงศีล ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เห็นกายพระสกทาคา หน้าตัก ๑๐ วา สูง ๑๐ วา เกตุดอกบัวตูม ไสหนักขึ้นไป

ใจของพระสกทาคาหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกทาคา พอถูกส่วนเข้า เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระสกทาคา วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๑๐ วา กลมรอบตัว ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานก็เท่ากัน หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงศีล หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้า เข้าถึงกายกรรมพระสกทาคาละเอียด หน้าตัก ๑๕ วา สูง ๑๕ วา เกตุดอกบัวตูม ไสหนักขึ้นไป

ใจของพระสกทาคาละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นสกทาคาละเอียด พอถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงศีล หยุดนิ่งอยู่กลางดวงศีล พอถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่

ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้า เข้าถึงกายกรรมพระอนาคา

ใจของพระอนาคาหยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคา ถูกส่วนเข้า เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงกายกรรมพระอนาคา ละเอียด หน้าตัก ๒๐ วา สูง ๒๐ วา เกตุดอกบัวตูม ไสหนักขึ้นไป

ใจของพระอนาคาละเอียดหยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาละเอียด ถูกส่วนเข้า เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงศีล หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเข้าถึงกายกรรมพระอรหันต์ หน้าตัก ๒๐ วา สูง ๒๐ วา ไสหนักขึ้นไป

ใจพระอรหันต์หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหันต์ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงเท่ากัน หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงศีล หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้า ถึงดวงสมาธิ หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดหนึ่งอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเข้าถึงกายกรรมพระอรหันต์ละเอียด ใหญ่หนักขึ้นไป

นี่วานนี้ได้อสอนเจ้านาคให้ถึงนี้ พอบวชเณรเสร็จแล้ว ไปตามญาติ ไปนิพพานก็ได้ ไปโลกันต์ก็ได้ พวกพ้องไปตายอยู่ที่ไหน ไปตามเอารับส่วนบุญเสียด้วย ตากับยายทั้ง ๒ คนไปตามมาและเห็น ฝ่ายพระบวชใหม่ก็เห็นด้วย นี่ทางพุทธศาสนาความจริงเป็นอย่างนี้

นี่แหละ เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา หนทางหมดจดวิเศษที่เดียว หมดจดวิเศษ กว้างขวางนัก ทางปฐมมรรค มรรคจิต มรรคปัญญา โคตรภู โสดา สกทาคา อนาคา อรหัต ทางมรรค ทางผล ทางศีล ทางสมาธิ ปัญญา ทางวิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ นี่แหละเป็นทางหมดจดวิเศษ ทางอื่นไม่มี นี่วันที่ตั้งใจแสดงก็ให้รู้ทางหมดจดวิเศษ ที่จะเข้าไปทางนี้ก็เพราะเห็นสังขารทั้งหลายไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ ธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัว ก็ตกออกตกใจหาหนทางไปทางนี้ก็ถูกมรรคผลนิพพานที่เดียว

นี่ทางเป็นหลักเป็นประธานเช่นนี้ เพราะฉะนั้น ต้องฟังจริงๆ ตั้งใจจริงๆ ไม่ใช่ ของพอดิพอร้าย ไม่ใช่เป็นง่าย ๆ เป็นของยากนัก ผู้แสดงก็ตั้งอกตั้งใจแสดง ถ้าผู้ฟัง ไม่ตั้งใจฟังก็ชี้เกียจ เดียวก็เลิกเสียเท่านั้น ถ้าผู้ฟังตั้งใจฟัง ผู้แสดงก็ตั้งใจแสดง ตรงกันเข้า ขันกับพานมันก็รับกันเท่านั้น นี่ได้ประโยชน์ทั้ง ๒ ฝ่าย ผู้แสดงก็ได้ ผู้รับ ก็ได้ด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย ถ้าว่าพูดเสีย ผู้แสดงก็สะดุดใจเสีย ก็หยุดเสียไม่แสดง ก็เสีย ทั้ง ๒ ฝ่าย เป็นฝ่ายดำไปไม่ใช่ฝ่ายขาว ได้ทั้ง ๒ ฝ่าย คือฝ่ายขาวไม่ใช่ฝ่ายดำ ให้ รู้จักความจริงทางพุทธศาสนาดังนี้ เมื่อรู้จักหลักอย่างนี้แล้ว

ที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้ ตามวาระพระบาลี คลฺยฺยํเป็นสยามภาษา ตามมตยาธิ บาย พอสสมควรแก่เวลา เอเตน สจฺจวชฺเชน ด้วยอำนาจความสัตย์ที่ได้อ้างธรรม ปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ ขอความสุขสวัสดิ์จงบังเกิดมีแต่ท่านทั้งหลาย บรรดามา สโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมา พอสสมควรแก่เวลา สมมติ ว่ายุติธรรมิกถาโดยอรรถนิยมความเพียงเท่านี้

เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

